

FITA : DIBUIXOS D'ESCUPTOR

Em sembla que no és cap secret que el dibuix és l'arrel de tota manifestació plàstica (parlo del que entenem per plàstica en termes tradicionals: la pintura, l'escultura, l'arquitectura). Tot allò que és imaginable –reduïble a imatge— depèn del dibuix o, dit potser d'una manera més clara, sempre és primerament dibuixant. N'establim els límits i graduem les llums. Tracem línies que són frontera de moviments i gruixos, posem obres que ens testifiquen aquests gruixos i ens en donen les textures. Imaginar és dibuixar i mirar és dibuixar. I també a la inversa: dibuixant imaginem i dibuixant mirem.

Als dibuixos que fan els pintors, generalment, pel meu gust, sempre hi falta alguna cosa: potser el color, potser la matèria, potser aquella presència física que només s'obté a còpia d'insistència amb el color i el tram de la pinzellada. Dels dibuixos dels arquitectes, alguns m'agraden molt, altres són d'una inanitat absoluta i val més no parlar-ne. Els dibuixos dels escultors, en canvi, tenen tots alguna cosa que me'ls fa especialment estimables: una mena de tensió, una capacitat de suggerir el volum, una corporeïtat exaltada...

En Fita, que és pintor i és escultor ha dedicat molt del seu temps de treball i moltes estones d'oci a la pràctica del dibuix. Gairebé sempre els seus dibuixos són dibuixos d'escultor. El Fita pintor a mi em sembla que és secundari.

Jo no sóc ni historiador ni un crític a la moda i no m'agraden les classificacions ni tinc la mania de les perioditzacions sempre simplificadores i, per tant, encara que una exposició com aquesta sembli que les podria justificar, les deixo, de bon gust, pels qui sentin inclinació a fer-les. No els serà pas difícil establir èpoques o etapes dins l'obra dibuixada de Domènec Fita: allò que se'n diuen els "primers dibuixos", "l'època de formació" o "etapa acadèmica", la "primera època personal" o "d'abans de l'accident", la "segona època" o "després de l'accident", "l'època tectònica o de la crisi", "l'època del retorn al model o neoacadèmica", etc. És fàcil de comprendre les bestieses que es poden arribar a dir amb la dèria classificadora. I més en el cas d'en Fita, l'obra del qual, encara que a vegades aparentment diversa, té una profunda unitat.

Els primers dibuixos estaven amarats d'una viva tristesa: no podia ser menys, eren temps de misèria personal i col·lectiva i la tristesa era un gran ocell que planava sobre la nostra ciutat i sobre tot el país. Després la tristesa s'esvaïrà dels dibuixos d'en Fita; és l'època d'estudiant i dels primers projectes i els seus dibuixos comencen a buscar les línies essencials, apareix una mena de tosquetat primitiva que potser els dona un

cert to d'optimisme adolescent. Després de l'accident sembla com si algun ressort voluntari bloquegés la tristesa: hi ha una decisió de no deixar-se vèncer, per una banda, i els dibuixos són equilibrats, travats, concisos, d'una cal·ligrafia que tendirà al preciosisme; i hi ha una voluntat de trobar el món clar i agradable. És l'època del casament i l'inici de la vida domèstica en una casa agradable, voltat d'amics, en plena naturalesa i amb conviccions clares i segures. I els dibuixos es poblen d'ocells i flors, d'àngels i estels. Amb tot, no m'han semblat mai dibuixos plenament vitalistes. Una ombra de languidesa hi apareix a vegades i els dóna un punt de complexitat malaltissa. Després, més endavant, apareixen les rugositats, les textures, els raspats, els estripats. Més que de tristesa ara hauríem de parlar de drama. Els retrats lineals, fets amb sanguina o carbó o llapis de grafit, deixen pas als retrats, fets a pinzell, amb tinta xinesa negra i els rostres hi adquireixen quelcom de màscara mortuòria. ¿Torna a planejar l'ocell de la tristesa? ¿La petita sangonera del dubte s'ha infiltrat per alguna esquerdada mal soldada? El cas és que es produirà una crisi acompanyada de trencament: certes conviccions i certes fidelitats s'esvairan. I apareix un retorn, retorn a la figura, al dibuix del natural, al nu. I un retorn a les tècniques academicistes. Però és un retorn ambigu, és un retorn crític. Molts dibuixos apareixen capgirats, esquinçats: ¿és un dubte de la viabilitat d'aquest camí? ¿És un no deixar-se anar del tot a la sensualitat reposada d'uns temes i d'unes tècniques? I el procés crític segueix fins i tot amb dibuixos anteriors, de temps ja passats. Acadèmies de l'època d'estudiant són esquinçades i utilitzades per a noves composicions: ¿és un desig de destruir el passat? ¿És un voler posar-ho tot en qüestió, tècniques i estils, records i projectes?

No sé cap on anirà l'obra de Domènec Fita. Ni ell mateix no ho sap. Aquesta exposició, en aquest moment, moment personal d'en Fita com artista i moment col·lectiu de tots plegats, pot ser-nos útil a ell i a nosaltres per repassar uns anys que han passat i per treure'n algunes conseqüències. Sense oblidar-nos de disfrutar amb els dibuixos, que el plaer estètic pot saltar en el moment més inesperat i cal no tenir els sentits adormits per la sonsònia fatal de prejudicis teòrics.

NARCÍS COMADIRA

Del catàleg de l'exposició antològica de dibuix de Domènec Fita. Girona, 1975